

Ministerstvo životního prostředí

V POODŘÍ TO ŽIJE

**Závěrečný seminář projektu LIFE Osmoderma 2017
Ochrana páchníka hnědého v EVL Poodří**

**Nová Horka
18. května 2022**

Chráníme naše životní prostředí.

Péče o hlavaté vrby v Poodří: minulost, současnost, budoucnost

Petr Libosvár (ČSOP Studénka)

Minulost

Svým vzrůstem je vrba bílá mezi vrbami největší a co do počtu v Poodří rovněž nejhojnější. Jako všechny vrby má ráda světlo a vodu v kořenech. Rychle roste, to se jí stává osudným, lámou se jí větve, ty však mají schopnost ve vlhku znovu zakořenit.

Minulost

Toho využili dávní hospodáři a začali vrbové pruty sázet podél vodních toků, příkopů a náhonů. Pravidelně je ořezávali.

Minulost

Tím vznikala charakteristická stromořadí hlavatých vrb, která dříve doprovázela každý vodní tok v Poodří. Důvody výsadby a ořezávání (osekávání) hlavatých vrb byly čistě ekonomické: Dřevem vrby bílé se topilo v kamnech a olistěné mladé větve byly v létě těženy jako krmení pro dobytek. Proutí se nepoužívalo na pletení košíků, jak se po dlouhá léta mylně uvádí, k tomu se zakládaly prutníky s košíkářskými vrбами.

Minulost

Tak asi před dvěma sty lety bylo v Poodří hlavatých vrb nejvíce. Ted' mají namále a rychle jich ubývá. Příčinou je zánik hospodaření drobných vlastníků na pozemcích v Poodří. Ty nejdříve v rámci združstevňování vyhnal tehdejší režim. Významnou roli sehrála nižší poptávka po palivovém dříví, daná přechodem domácností na vytápění uhlím a později plynem.

Současnost

Až do roku 2019 byla většina hlavatých vrb v Poodří dlouhodobě neořezávaná a spěla ke svému zániku. Pouze SCHKO Poodří a později i AOPK ČR nechávaly ořezat malé skupiny hlavatých vrb, které byly „na očích“. Ostatní stromy se pod tíhou přerostlých větví rozlamovaly (ve vlhkých místech větve zakořenily a vytvářely působivé skupiny) ale byly odstraňovány správci toků a zemědělci.

Současnost

Máma vrba – jedna z největších zachovalých hlavatých vrb má celý původní kmen ukrytý ve dvoumetrovém nánosu povodňových hlín.

Současnost

Vrby rovněž začal s elánem likvidovat bobr, který se do Poodří vrátil a začal se úspěšně množit.

Současnost

Poslední rána vrbám (i většině ostatních dřevin v Poodří) je invaze jmelí bílého. Zatímco stromy lip živoří pod nápořem jmelí až 20 let, vrba zpravidla uschne dříve.

Současnost

Tradice ořezu hlavatých vrb samotnými vlastníky téměř vymizela (vyjma Jeseníku nad Odrou a Bernartic).

Takhle ořezávají elektrorozvodné firmy.

Současnost

Změnu přinesl projekt spolků Arnika a ČSOP Studénka na ochranu a obnovu stanovišť brouka Páchníka hnědého, financovaný z LIFE, který umožnil ořez a (dočasnou) záchranu několika stovek hlavatých vrb v Poodří.

Očekávané přínosy

Záchrana (dočasná) cenných stanovišť, zpomalení rozpadu populací na jednotlivé ostrůvky výskytu (fragmentace).

Praxe

Praxe

Jednání s orgány ochrany přírody ukázala, že ořezu vrb stojí v cestě řada administrativních překážek. Zkušební řezy hlavacení , vrby velmi dobře reagovaly na hlavacení.

Zpočátku jsme si mysleli, že ořez zanedbaných vrb zvládneme vlastními, náležitě vyškolenými silami. Byl to omyl. Zanedbané vrby se silnými větvemi musí řezat zkušení arboristé.

Praxe

Úspěšné hlavacení výmladků

Praxe

I zkušený dřevorubec bobr může dostat štípou přes čumák.

Praxe

Běžně ořezávaná hlava

Praxe

Praxe

Praxe

Praxe

Obnova hlav na výmladcích
rozpadlé vrby

Budoucnost

Kdo bude v Poodří ořezávat hlavaté vrby?

- Vlastníci získají zájem na včasném hlavacení vrb
(bude to pro ně opět vítaný zdroj dřeva)
- Státní ochrana přírody vkládá na území ČR prostředky do ošetření stromů
- Hlavaté vrby budou ořezávat spolky

Budoucnost

Jaká může být?

Někteří vlastníci mají zájem během 5 let na hlavacení vrb (bude to pro ně opět vítaný zdroj dřeva). Mnoho hlavatých vrb opět přeroste a jejich ořez se stane nebezpečným. Vrby se rozlomí a zaniknou. Nebo je napadne jmelí a vrby uschnou. Nemalou část jich poničí bobr. Jen o několik desítek z nich se pravděpodobně postará státní ochrana přírody nebo nějaký spolek. V delším časovém horizontu zanikne i většina neořezávaných vrb (jmelí, bobr).

Budoucnost

Co je potřeba udělat?

I nadále pracovat v daném území a motivovat vlastníky k ořezům (finančně, srdcem).

Péče o hlavaté vrby v Poodří: minulost, současnost, budoucnost

Petr Libosvár (ČSOP Studénka)

Děkuji za pozornost...